

Executive summary

Bouwen aan een duurzame samenwerking tussen kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties

Een project uitgevoerd door M. Visser (VU), B. Bijlstra(HvA), F. Wijnands (VoorUit), R. Andeweg (HvA), C. Pittens (VU) en M. Zweekhorst (VU) in het kader van Onderzoeks Regeling City Deal Kennis Maken

Dit onderzoek betrof de ontwikkeling en evaluatie van werkvormen en werkingsmechanismen voor de duurzame samenwerking tussen WO, HBO en maatschappelijke organisaties in het kader van maatschappelijk betrokken onderwijs. Hiervoor is een bestaande samenwerking gedurende een jaar actief gevolgd en verder ontwikkeld. Aangezien dit onderzoek een samenwerking is tussen de Vrije Universiteit (VU), de Hogeschool van Amsterdam (HvA) en VoorUit is er een bestaande samenwerking gekozen waar deze partners zich aan hebben gecommitteerd: de Kennisalliantie Eenzaamheid Nieuw-West.

Tijdens de onderzoeksperiode zijn er tien organisaties betrokken geweest in dit netwerk (afbeelding 1). Sinds 2018 is het netwerk actief en in 2019 is door vier organisaties (VU, HvA, VoorUit en Combiwel) een intentieverklaring getekend. Sinds najaar 2020 is het netwerk versterkt met ondersteuning van de City Deal Kennis Maken. De VU heeft sinds de start van deze kennisalliantie een onderzoeksrol binnen het netwerk, maar deze onderzoeksrapportage focust zich alleen op de ontwikkelingen van het afgelopen jaar (2020-2021).

Uit het onderzoek blijkt dat de deelnemers van de Kennisalliantie Eenzaamheid een sterke gedeelde visie hebben om eenzaamheid in stadsdeel Nieuw-West te begrijpen en te adresseren door de krachten te bundelen.

Over het algemeen hebben de deelnemers een hoge intrinsieke motivatie om deel te nemen vanwege hun verbondenheid met het thema en met elkaar. Ze komen regelmatig samen in bijeenkomsten om de diversiteit aan expertise van de verschillende partners met elkaar te verbinden en uit te wisselen. Het maatschappelijk betrokken onderwijs is een middel om (gezamenlijk) kennis te produceren voor de vraagstukken die binnen de bijeenkomsten worden geformuleerd.

Om inzicht te krijgen in hoe een dergelijke samenwerking duurzaam kan worden opgezet zijn in dit onderzoek eerst verkennende interviews gehouden met alle deelnemers (12 diepte-interviews). Vervolgens hebben er drie werksessies plaatsgevonden die op basis van behoeften gezamenlijk zijn opgezet.

Deze drie werksessies bestonden uit

- (1) het visualiseren van een droomsamenwerking;
- (2) het opstellen van gezamenlijke doelen en actiepunten; en
- (3) de besluitvorming van structuren, rol- en taakverdeling.

Aan de hand van inzichten uit de interviews en werksessies zijn er drie belangrijke aandachtspunten naar voren gekomen die in deze onderzoeksrapportage worden uitgelicht.

1. Heldere doelen en rollen: meer richting, maar minder energie

De deelnemers geven aan dat het netwerk ruimte geeft voor inspirerende en inzichtelijke gesprekken over de inhoud (eenzaamheid) vanuit verschillende perspectieven. Het netwerk zorgt voor (persoonlijke) verbinding tussen de deelnemers en vinden elkaar hierdoor ook buiten het netwerk. Toch blijkt er behoefte aan een scherpere afkadering van de gezamenlijke doelen, ondanks er geformuleerde doelen en rollen in de reeds opgestelde intentieverklaring staan. Daarnaast komt naar voren dat er voornamelijk onuitgesproken rollen zijn en taken ad hoc verdeeld worden op het moment dat er een studentenproject (cursus of onderzoeksproject) of vervolg (interventie of activiteit) opgezet wordt. Daarom is er een werksessie opgezet om gezamenlijke doelen op te stellen. Dit proces gaf de mogelijkheid om wensen en behoeften kenbaar te maken vanuit elke betrokken organisatie/deelnemer binnen het netwerk. Dit heeft geleid tot het expliciteren en de bewustwording van de (gewenste) doelen en rollen van elke deelnemer binnen het netwerk. De werksessies waren “*hard werken*” en er was even **minder ruimte voor gesprek over de inhoud**. Maar de deelnemers geven aan dat het noodzakelijk en waardevol was, omdat dit **meer duidelijkheid en richting** gaf aan het netwerk.

2. Het spanningsveld tussen toegankelijkheid en eigenaarschap van het netwerk

Er is een gedeeld belang voor een laagdrempelig en toegankelijk netwerk zodat verbinding plaats kan vinden en andere partijen (met kennis en ervaring) gemakkelijk aan kunnen sluiten. Maar door de groei van het netwerk (zowel in partners als in ervaring) is er ook behoefte aan eigenaarschap en inzet voor de organisatie van kennisuitwisseling (nieuwsbrieven, bijeenkomsten, activiteiten). Uit de werksessies komt naar voren dat de meerderheid van de maatschappelijk organisaties voornamelijk **inspiratie en kennis willen opdoen** in de bijeenkomsten. Ook komt naar voren dat alleen bepaalde deelnemers (VU, HvA, VoorUit en Gemeente Amsterdam) tijd/geld kunnen beleggen voor de kennisalliantie binnen hun eigen organisatie. Om de organisatie van het netwerk op te vangen is er gezamenlijk (met alle deelnemers) besloten (werksessie 3) om **een organisatie kerngroep** te starten. Deze kerngroep bestaat uit deelnemers die hun tijd kunnen verantwoorden. Ook is er voor gekozen om 5-6 maal per jaar **inhoudelijke bijeenkomsten** te organiseren voor kennisuitwisseling op het thema (tussen studenten, docenten en partners) en 2 maal per jaar **organisatorische bijeenkomsten** te organiseren voor het vaststellen van de jaaragenda en jaar doelen. Dit neemt niet weg dat het moeilijk is voor maatschappelijke organisaties om betrokken te zijn en te blijven binnen het netwerk als ze er geen tijd voor kunnen/mogen beleggen binnen hun eigen organisaties.

3. De rol van maatschappelijk betrokken onderwijs: tussen kennis en praktijk

Het vertalen van de uitkomsten van het maatschappelijk betrokken onderwijs naar de praktijk is een belangrijk thema van gesprek geweest gedurende het onderzoeksjaar. Uitkomsten zijn vaak niet één op één te vertalen naar implementatie in de praktijk. De vraagstukken uit de praktijk zijn succesvol (en vaak opeenvolgend) gekoppeld aan HBO en WO onderwijs. Dit levert veelal kennis op die vaak in (onderzoeks)rapporten worden opgeleverd.

Vanwege de expliciete wens vanuit de maatschappelijke organisaties om niet alleen eenzaamheid te begrijpen maar ook te adresseren, is er gezocht naar manieren om de opgehaalde kennis in de praktijk te brengen. Dit is middels maatschappelijk betrokken onderwijs tot op zekere hoogte gelukt door **de versterkte samenwerking tussen de VU en de HvA** tijdens dit onderzoeksproject, aangezien dit betere afstemming, aansluiting en opeenvolging van onderwijsprojecten bewerkstelligden. Daarnaast hebben de deelnemers met elkaar **andere activiteiten voor stadsdeel Nieuw-West** opgezet waarbij de kennis (deels) voortkomt uit de onderwijsprojecten maar waarbij een extra vertaalslag gemaakt is.

Voorbeelden hiervan zijn de ontwikkeling van een college over eenzaamheid, de fotowedstrijd en rondreizende foto expositie #isditeenzaamheid en een programma tijdens de van de week van de eenzaamheid. Deze extra vertaalslag is ondersteund door aanvragen bij de City Deal Kennis Maken en de gemeente Amsterdam. Op deze manier wordt de opgedane kennis op een toegankelijke manier met de bewoners en organisaties in Nieuw-West gedeeld. Daarnaast blijkt dat de maatschappelijk organisaties hun betrokkenheid bij het netwerk hierdoor beter kunnen legitimeren binnen hun eigen organisatie.

In conclusie is er voor de duurzame samenwerking tussen WO, HBO en maatschappelijke organisaties veel potentie voor succes door de hoge energie, interesse en motivatie onder de betrokken deelnemers om kennis te delen en met elkaar te verbinden. Maar dit onderzoek laat ook zien dat hiervoor een aantal aandachtspunten van belang zijn om dit middels maatschappelijk betrokken onderwijs te bewerkstelligen. De gemotiveerde individuen binnen het netwerk zijn van groot belang geweest voor het aanjagen van de samenwerking. Maar om het netwerk te verduurzamen is het noodzakelijk dat ook de organisaties achter het individu een dergelijke samenwerking ambiëren. Daarnaast is het netwerk in staat om op een succesvolle manier vraagstukken uit de wijk te adresseren in zowel HBO als WO onderwijs.

Maar het blijft het een zoektocht naar de balans tussen de uitkomsten van het maatschappelijk betrokken onderwijs en de implementatie daarvan in de praktijk. Momenteel gebruikt het netwerk extra financiering om deze vertaalslag te bewerkstelligen. Hoewel dit goede afstemming vergt zou het MBO onderwijs in dergelijke samenwerkingen een oplossing kunnen bieden voor de betere aansluiting op de behoeften van betrokken maatschappelijke organisaties.

Afbeelding 1: De betrokken partners van de Kennisalliantie Eenzaamheid Nieuw-West in de onderzoeksperiode (2020-2021)

